

30.9.2021

Maatalousjaoston kuuleminen

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

MMM hallinnonalan kipupisteet

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyön ja etämyynnin valvonnan lisäresurssit

Tehtyjen havaintojen perusteella rikollinen toiminta on kasvussa Suomessa ja kansainvälisesti. Ruokavirastossa tehtävää elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyötä ja etämyynnin valvontaa on tarpeen vahvistaa. Elintarvikeketjussa ilmenevä petokellinen toiminta (elintarvikepetokset) voi aiheuttaa kansanterveyttä ja elintarviketurvallisuutta uhkaavia riskejä ja/tai taloudellisia menetyksiä kuluttajille ja elintarvikeketjun toimijoille sekä valtiolle verotulojen menetyksiä. Elintarvikepetokset voivat myös vähentää luottamusta toimivaltaisiin viranomaisiin ja elintarvikeketjuun yleensä. Elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyön ja etämyynnin valvonnan vahvistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö on ehdottanut vuoden 2022 talousarvioon yhteensä 0,65 milj. euron lisämäärärahaa Ruokavirastolle (mom. 30.20.01 Ruokaviraston toimintamenot).

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunta

EU:n uusi virallista valvontaa koskeva asetus (2017/625) edellyttää elintarvikepetosten tehostettua valvontaa. Asetus edellyttää jäsenmailta suunnitelmallista ja riskiperusteista petosvalvontaa, eikä nykyinen tavanomaisen valvonnan yhteydessä havaittujen petosepäilytapauksen selvittäminen enää riitä. Suunnitelmallista petosvalvontaa tulisi suorittaa kaikilla valvonta-asetuksen sektoreilla eli Ruokaviraston ta-
solla elintarvike-, kasvi- ja eläinsektoreilla.

Ruokavirasto on koonnut elintarvikeketjun rikostapaukset vuodesta 2018 lähtien valtakunnallisen tilannekuvan ylläpidon ja analysoinnin tueksi. Kirjattuja tapauksia per 13.9.2021 on yhteensä 150 kpl. Uusia epäilyjä tulee Ruokaviraston tietoon viikoittain. Ruokavirasto tekee viranomaisyhteistyötä tapauksen selvittämiseksi aiempaa enemmän MMM:n hallinnonalan viranomaisten kanssa, mutta myös esimerkiksi rikosprosessin viranomaisten kanssa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelman mukaisesti. Lisäselvitystä tai seurantaa edellyttävien tapauksen lisäksi kaikki rikosprosessiin edenneet tapaukset edellyttävät Ruokavirastolta pitkäaikaista ja vahvaa työpanosta: asiantuntija- ja lop-
pulausuntoja sekä asianomistajana toimimista rikosprosessissa.

Etämyynnin valvonnan kehittäminen

Etämyynnin valvonnan kehittäminen on tärkeää tehokkaan ja systemaattisen hallinnollisen valvonnan mahdollistamiseksi, toimijoiden tasavertaiseksi kohtelemiseksi ja verkossa tapahtuvan rikollisen toiminnan löytämiseksi. Elintarvikkeiden, eläinten, rehujen, siementen, kasvien, lannoitteiden ja sivutuotteiden kauppa on siirtynyt yhä enemmän verkkokauppaan. Mukana on sekä kotimaisia että ulkomaisia toimijoita. Erityisesti koronavirusepidemian aikana elintarvikkeiden etämyynti on lisääntynyt voimakkaasti. Osa tästä lisäyksestä jäänee pysyväksi.

Toimivan etämyynnin valvonnan järjestäminen edellyttäisi vähintään etämyynnin valvontaa tekeviä (käytännön etsintää mm. verkossa), etämyynnin valvonnan kehittäjää, joka tekisi myös sidosryhматыötä sekä määrärahaa ohjelmistojen kehittämiseen ja teknisiin laitteisiin

Tällä hetkellä verkkokaupan valvonnassa määräystenvastaisuuksia löydetään erittäin helposti. Yhden työpäivän etsinnällä löydetään keskimäärin 20 verkkosivulla määräystenvastaisuuksia. Valvontaa voidaan automatisoida, mutta manuaalista työtä tarvitaan havaittujen tapausten arvioinnissa ja ohjelmiston algoritmin opettamisessa. Ruokaviraston lisäksi valvontakenttä on tunnistanut verkossa olevat riskit ja tapauskysymyksiä tulee ohjaavaan virastoon tasaisesti. Yli puolet kuluttajista on törmännyt verkossa epäilyttävään toimintaan (Chuprina (2021). The In-depth 2020 Guide to E-commerce Fraud Detection).

METSO-rahoitus

Valtioneuvoston 5.6.2014 tekemän periaatepäätökseen perustuvan ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisesti toimeenpaneman METSO-ohjelman tavoitteena on osaltaan pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteena on, että MMM:n rahoittamalla ympäristötuella, ja luonnonhoitohankkeilla turvataan monimuotoisuutta yksityismetsissä 82 000 hehtaarilla vuoteen 2025 mennessä.

METSO:n toteutus vuosina 2008-2020 on yhteensä noin 51 500 ha, mikä on 63 % asetetusta tavoitteesta. Vuoden 2022 talousarvioesityksessä määrärahaa on käytettävissä 7,5 milj. euroa (mom. 30.40.45), mikä on 0,5 milj. euroa kuluva vuotta vähemmän. Nykyisellä määrärahasolla ohjelman toteutusaste tulisi olemaan noin 80 % vuoden 2025 loppuun mennessä. Pinta-alatavoitteen saavuttaminen edellyttäisi, että ohjelman loppukaudelle (2022-2025) määrärahaa olisi vuosittain käytettävissä ympäristötukeen ja luonnonhoitohankkeisiin noin 8 milj. euroa nykyistä enemmän.

METSO-ohjelman tavoitteen mukainen toteutus tukee suoraan kansainvälistä biodiversiteettisopimusta, EU:n biodiversiteettistrategian toteutusta ja kansallisen biodiversiteettistrategian valmistelua ja on siten tärkeä osa kansallisen metsästrategian ekologisen kestävyden ulottuvuutta.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien digikokonaisuuden kehittäminen

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien (JHT) digitalisaation kehittämisen kokonaiskustannus vuosille 2021-2026 on arvioitu olevan yhteensä 17,4 milj. euroa, mikä sisältää sekä maa- ja metsätalousministeriön että ympäristöministeriön pääluokkien rahoituksen. Tästä MMM:n osuus on noin 25 %, eli 4,5 milj. euroa. Tämän kokoista kehittämiskokonaisuutta ei ole mahdollista toteuttaa nykyisellä Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien perusrahoituksella (mom. 30.64.50).

Kehittämistarve perustuu lisääntyneeseen palvelukysyntään digikanavissa, toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin, joihin reagoiminen vaatii tiedolla johtamista ja dataan perustuvan tiedon laajempaa hyödyntämistä sekä jakamista sekä nykyisin käytössä olevien tietojärjestelmien tuleminen elinkaarensa loppupäähän. Digitalisaation edistäminen on pitkäjänteistä ja jatkuvan kehittämisen työtä, jossa asiakaslähtöisesti rakennetaan konkreettiset, toisiinsa kytkeytyvät toimenpiteet kohdistuen usean vuoden ajalle.

JHT:n digitalisaation kehittämisen painopisteitä ovat 1) asiakas- ja käyttäjäkokemuksen parantaminen ja sujuvat digitaaliset palvelut (esim. digitaalisen myyntikanavan uudistus ja asiakaspalvelun digiratkaisut, luonnossa liikkujan älykkäät mobiilipalvelut), 2) datakyvykkyden kehittäminen ja tiedolla johtaminen (esim. asiakas- ja kävijätiedon uudistaminen, MH:n yhteisten data-alustan käyttöönotto JHT:ssä, reaaliaikainen tilannekuva ja raportointi) sekä 3) ULJAS-paikkatietokokonaisuuden uudistus ja kehittäminen (esim. avoin data ja rajapinnat, seuraavan sukupolven paikkatietojärjestelmät).

Digipalveluita kehitetään kohti älykkäitä, ennustavia ja kestävyttä edistäviä palveluita esim. ruuhkien hallinnan, pysäköinnin käytön ohjauksen ja opastuksen digitalisoinnin osalta. Virtualisoinnin avulla lisätään vaikeasti saavutettavien kohteiden digitaalista saavutettavuutta ja esteettömyyttä (esim. vedenalainen luonto, luonnonpuistot sekä kalastus- ja metsästyskohteet). Tekoälyn ja koneoppimisen mahdollisuuksia hyödynnetään ennakkoinnissa esim. kestävyiden seurannassa, aktiivisissa luonnonhoito- ja ennallistamistöissä, asiakaspalvelussa sekä tiedolla johtamisessa. Lisäksi jatketaan datan avaamista kolmansien osapuolien hyödynnettäväksi mm. kävijäkohteiden, riistatiedon, suojelualueiden ja lajistotietojen osalta.

Erä- ja luontokulttuurimuseon perustaminen

Erä- ja luontokulttuurimuseon perustamisen lähtökohtana on Suomen Metsästysmuseon ja Suomen Kalastusmuseoyhdistyksen yhteistyön kehittäminen kohti valtakunnallista Erä- ja luontokulttuurimuseota. Hankkeen tavoitteena on luoda kansainvälisesti vetovoimainen ja yhteiskunnallisesti vaikuttava Suomen erä- ja luontokulttuurin kokemuksen ja esittelyn keskus. Museo kerää, tallentaa, tutkii ja esittelee suomalaista eränkäyntiä ja suomalaisten suhdetta luontoon metsästyksen, kalastuksen, retkeilyn, marjastuksen, luontokuvauksen ja muun luonnon virkistyskäytön näkökulmasta. Museolla arvioidaan olevan edellytykset kansainvälisesti kiinnostavaksi kulttuurikohteeksi, jolla on huomattavaa aluetaloudellista vaikutusta ja tärkeä rooli sijaintialueen ja Suomen imagon vahvistamisessa.

Maa- ja metsätalousministeriön johdolla toteutettiin vuonna 2020 valmistunut selvitys valtakunnallisen metsästyksen ja kalastusmuseotoiminnan kehittämismahdollisuuksista. Selvitys päättyi esittämään Erä- ja luontokulttuurimuseon perustamiseen, josta järjestettiin sijaintipaikkakunnille kohdistettu kilpailu. Yhteistyö uuden museon kehittämiseksi on päätetty käynnistää Imatran kaupungin kanssa.

Hankevaihe kestäisi vuodet 2021-2023. Sen aikana on tarkoitus perustaa uusi museosäätiö sekä käynnistää Imatran kaupungin kanssa hankkeen toteutussuunnittelu. Hankkeen aikana laaditaan hankesuunnitelma ja tarkennettu tilaohjelma, museon liiketoimintasuunnitelma sekä tarkennetut kustannuslaskelmat. Suunnitelmien pohjalta jatketaan myös hankkeen rahoitussuunnittelua. Tarvittava toteuttamissuunnittelun lisärahoitus on enintään 0,5 milj. euroa ja se osoitettaisiin MMM:n pääluokkaan vuosina 2022-2023. Toteuttamissuunnittelun edellyttämän määrärahan mitoitus tarkentuu syksyn 2021 aikana, joten se tullaan huomioimaan talousarvion täydentävässä esityksessä tai vuoden 2022 lisätalousarviossa.

Rakennusinvestointiin tarvittava rahoitus tullaan esittämään budjetoitavaksi opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan.

Maatalouden tutkimusinfraan uusiminen tukemaan kestävän ruuantuotannon ilmastotoimia

Maataloustutkimuksen tutkimusympäristöjen keskeisten kehittämishankkeiden investointien kertaluonteinen lisärahoitustarve vuosille 2021-2025 on yhteensä 4,5 milj. euroa, josta vuodelle 2022 kohdentuu

0,7 milj. euroa. Lisäksi em. ajalle on pysyvä määrärahalisäystarve 1,2 milj. euroa Maaningan ja Jokioisten (Minkiö) navettojen toimitilamuutoshankkeiden lisävuokravaikutusten rahoittamiseen.

Osana Luonnonvarakeskuksen Agrifood –kokonaisuutta, Maaningan toimipaikan osalta on tehty kehittämissuunnitelma, mihin perustuen navetan toiminnallisuutta ja infrastruktuuria kehitetään. Navetan muutostyöt ovat määräraha vaikutuksiltaan vuokratuloja nostavia. Maaningan tutkimusnavetan teknologiainvestoinneilla navetta muutetaan automaattiseen lypsyjärjestelmään soveltuvaksi ja sinne on tarkoitus sijoittaa n. 50-60 lypsylehmää sekä uudistamiseen liittyvä nuorkarja. Toisena tutkimusinfraan kehittämiskohteena Maaningan toimipaikkaan rakennetaan aluerahoitteisesti valumakenttäalue, jonka yhteyteen rakennetaan mittausrakennus. Lisäksi päärakennus peruskorjataan ja siihen tehdään tarvittavat toiminnalliset muutokset.

Minkiön tutkimusinfraan ytimenä on pitkälle automatisoitu n. 150-180 lypsylehmän teknologiaympäristö, joka mahdollistaa monipuolisen tiedonkeruun eri tutkimusalojen tarpeisiin. Pihatto tulee sisältämään myös nykyisen Jokioisten kampusalueella sijaitsevan intensiivitutkimuksen koe-eläintallin toiminnot nautojen osalta sekä metaboliakammiot kaasun mittaukseen ja alkiohuuhtelun tilat. Tähän investointi kokonaisuuteen sisältyy myös biokaasulaitos, mikä on olennainen osa kestävän tila- ja aluetason maidontuotannon kokonaisuutta, jota Luonnonvarakeskus tutkimustietoon perustuen kehittää.

Maanmittauslaitoksen osoitetietojärjestelmä

Suomessa ei tällä hetkellä ole valtakunnallista ja laatuvarmennettua perusrekisteriä, joka sisältäisi ajantasaisen tiedon rakennusten ja alueiden osoitteista ja osoitteiden sijainneista. Laadukas ja ajantasainen osoitetietojärjestelmä yhteiskunnan perusrekisterinä toisi vakautta, tehostaisi yhteiskunnan toimintaa (esim. helpottamalla pelastustoimen ja poliisin toimintaa) ja lisäisi siten myös sisäistä turvallisuutta sekä parantaisi aiempaa paremmin mm. kriisien hallintaa ja uusiin varautumista sekä uutta liiketoimintaa.

Osoitetietojärjestelmähankkeessa kuntien tuottamat osoitetiedot koottaisiin yhteen ja myös niiden laatu varmennettaisiin. Toteutuksessa otettaisiin käyttöön uudet yhtenäiset ylläpitoprosessit, minkä myötä laatu puutteista aiheutuvat haitat ja kustannukset käyttäjille vähenevät. Euromääräisiä hyötyjä arvioidaan kertyvän vuositasolla 52 milj. euroa (arvioitu kertyvän sisäisen turvallisuuden toimijoiden ja muiden viranomaisten sekä logistiikka-alan ja navigointipalveluiden käyttäjiltä).

Osoitetietojärjestelmän hankekulujen on arvioitu (ml. kunnat) olevan yhteensä 16,5 milj. euroa, mistä kehyskaudelle 2022-2025 kohdistuisi 14,85 milj. euroa. Maanmittauslaitos on saanut osoitetietojärjestelmän toteuttamisesta tiedonhallintalain mukaisen lausunnon valtiovarainministeriöstä keväällä 2020. Lainsäädäntötyöryhmä on asetettu ja hallituksen esitys uudeksi osoitetietojärjestelmää koskevaksi laiksi on tarkoitus antaa vuoden 2023 aikana.